

Broedparen & gezinnen tellingen grutto
bij Agrarisch Collectief Krimpenerwaard 2022

IN OPDRACHT VAN:

R.J.S. Terlouw

© **Bui-TeGewoon** | groenprojecten

Publicatie BTG-2022/26
Bergambacht, juni 2022

Status	: Definitief
In opdracht van	: Agrarisch Collectief Krimpenerwaard
Auteur	: R.J.S. Terlouw
Fotografie	: D. Buisman & R.J.S. Terlouw

Disclaimer:

De inhoud van dit rapport is met uiterste zorg samengesteld. De informatie in dit document wordt aangeboden zonder enige garantie. **BUI-TEGEWOON | groenprojecten** sluit alle aansprakelijkheid uit voor enigerlei directe of indirecte schade, van welke aard dan ook, die voortvloeit uit of verband houdt met het gebruik van dit document. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van drukwerk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder schriftelijke toestemming van **BUI-TEGEWOON | groenprojecten** en de opdrachtgever, noch zonder toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE

1].	Aanleiding en doel	1
2].	Agrarisch Collectief Krimpenerwaard	2
3].	Aspecten van belang bij paren- en kuikentellingen	3
4].	Werkwijze en telgebieden	5
5].	Weersomstandigheden, werkzaamheden en vestiging van weidevogels in 2021	6
6].	Resultaten 2022	10
7].	Samenvattend	14
8].	Evaluatiepunten vier jaar gestandaardiseerd BTS tellen in de Krimpenerwaard	15
9].	Literatuur en bronnen	17

Bijlagen:

1. Resultaten BTS tellingen 2022 per deelgebied
2. Telgebied indeling Krimpenerwaard zoals door gezamenlijke organisaties vastgesteld in 1998

1]. Aanleiding en doel

Het Agrarisch Collectief Krimpenerwaard (ACK) verzorgt de uitvoering van het agrarisch natuurbeheer in haar werkgebied. Sinds 2016 is door overheden een vernieuwde aanpak met betrekking tot het agrarisch natuurbeheer ingevoerd, 'het collectief beheer'. De eerste twee jaren lag de nadruk bij het ACK op de implementatie van de gewijzigde aanpak en het opzetten van de organisatie. Deze werkzaamheden moesten worden uitgevoerd naast de voortzetting van het uitvoerend agrarisch natuurbeheer.

Inmiddels is het vernieuwd agrarisch natuurbeheer volop in uitvoering en werkt het ACK aan een verdere uitrol en optimalisering.

Alarm- / en Lastminute tellingen (kortweg BTS-tellingen genoemd) zijn een instrument om inzicht te verkrijgen in het broedsucces, het meten van de effectiviteit en waar wenselijk het bijstellen van het beheer.

In 2018 is in opdracht van het Agrarisch Collectief Krimpenerwaard een algehele verkenning m.b.t. weidevogelbeheer en gebiedsfactoren uitgevoerd (*Weidevogelbeheer bij Collectief Krimpenerwaard 2018, actueel overzicht en visie op de toekomst – BTG.RAPP.2018/47*). Binnen deze opdracht is tevens een eerste aanzet voor een 'protocol alarm- & lastminute tellingen' ontwikkeld wat is gebaseerd op de landelijke en provinciale richtlijnen.

Als vervolg op bovenstaande visie heeft het Agrarisch Collectief Krimpenerwaard aan Bui-TeGewoon | groenprojecten verzocht de broedpaar en gezinnentellingen in 2019 -2021 te begeleiden, zorg te dragen voor het opvullen van enkele 'gaten' in de telgebieden en de uitwerking en interpretatie van de resultaten te verzorgen. Weidevogelseizoen 2019 heeft daarbij als overgangsjaar gefunctioneerd, waarover eerder is gerapporteerd (*Terlouw R.J.S., 2019 / BTG.RAPP.2019/48*).

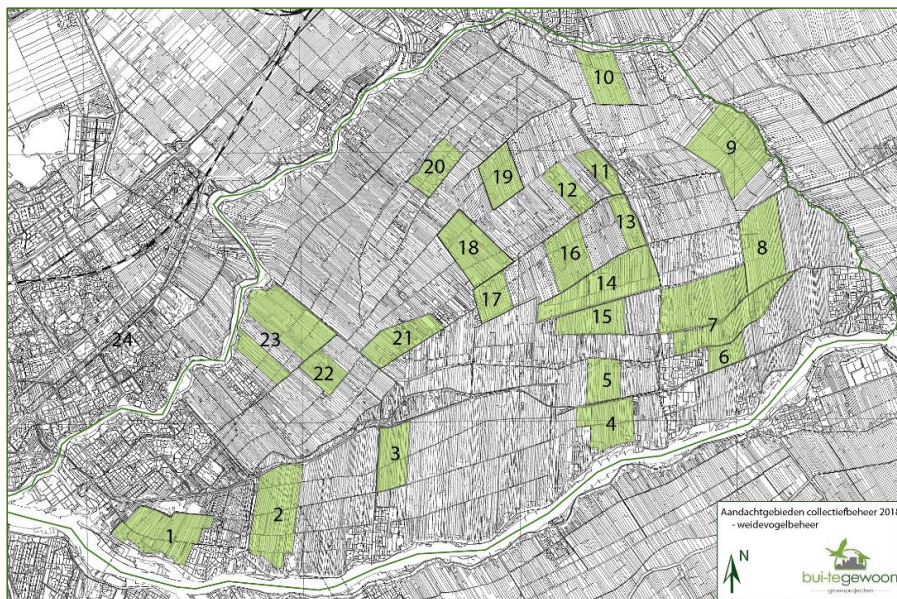
Vanaf 2020 is integraal gestart met de uniforme aanpak en een meerjarenplan waarmee in een roulerende cyclus van drie jaar wordt getracht het gehele werkgebied geteld te krijgen (*Terlouw R.J.S., 2020 / BTG.RAPP.2020/50*). In 2021 zijn de BTS-tellingen in het zelfde format doorgezet en gerapporteerd (*Terlouw R.J.S.2021/BTG.RAPP.2021/79*).

De onderhavige rapportage doet verslag van de verrichte werkzaamheden en gevonden uitkomsten in 2022 hiermee is de eerste periode van 3 jaar afgerond en zijn deelgebieden met grotere clusters weidevogelbeheer een keer volgens het BTS-geteld, maar ook enkele gebieden die mogelijk potentie hebben.

2]. Agrarisch Collectief Krimpenerwaard

Het Agrarisch Collectief Krimpenerwaard (ACK) heeft de zorg over circa 1500 hectare agrarisch grasland waarop enige vorm van weidevogelbeheer wordt uitgevoerd. Er zijn circa 96 bedrijven bij dit weidevogelbeheer betrokken. Binnen het werkgebied zijn 23 deelgebieden te onderscheiden die als afzonderlijke eenheid kunnen worden benoemd (Terlouw R.J.S., 2018 - BTG.RAPP. 2018/47 - Figuur 1).

Daarnaast zijn er nog talrijke pakketten gesloten die een min of meer geïsoleerde ligging hebben.

Figuur 1. Deelgebieden met (vrijwel) aaneengesloten ANLb pakketten

3]. Aspecten van belang bij paren- en kuikentellingen

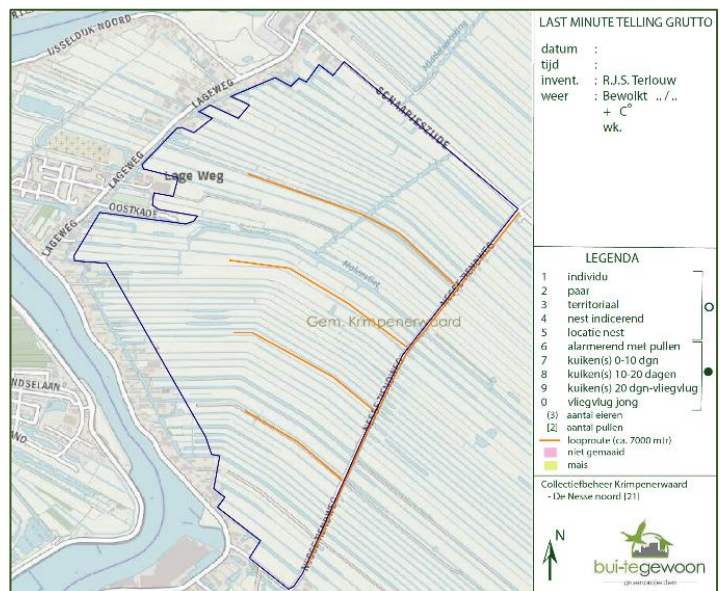
Het uitvoeren van de kuikentelling heeft als belangrijkste doel het registreren waar zich vogels met niet vliegvlugge kuikens bevinden en of de beheercontracten en in het bijzonder de percelen met kuikenland op de juiste locatie zijn gesitueerd. Als meerwaarde kan in sommige gevallen worden vastgesteld of lastminute beheer gewenst is, waarop het collectief kan anticiperen.

Daarnaast kunnen, indien tevens een volledige BMP- inventarisatie voor weidevogels of een broedpaartelling grutto eind april heeft plaatsgevonden, in meer of mindere mate uitspraken over het broedsucces worden gedaan. Van belang bij het laatst genoemd aspect is de toegepaste werkwijze. Indien een deel van de gebieden volgens de BMP-methode van SOVON (Van Dijk en Boele, 2005) is geïnventariseerd en een deel van de gebieden met één april en één mei telling zijn uitgevoerd dient de interpretatie van de kuikenoverleving te worden afgestemd. Hiervoor worden als BTS teldata de BMP ronden die het dichtst aansluiten bij de BTS teldata geselecteerd en uitgewerkt.

De aanpak van de QuickScan kuikentelling dient aan te sluiten bij de hiervoor opgestelde (landelijke) protocollen. In dit geval vormt het protocol zoals opgesteld door Boeren Natuur in samenwerking met Landschapsbeheer Nederland de basis. Aanvullend op dit protocol kunnen kleine aanscherpingen vanuit het regionale perspectief worden doorgevoerd.

De systematiek van kuikentellingen of BTS-tellingen is toegespitst op de grutto als meest representatieve soort. Als gevolg van de ruime spreiding bij de start van het broeden en het vrij frequent voorkomen van vervolgsels bij de Kievit is deze soort minder geschikt om met twee tellingen het broedsucces te kunnen meten. Tureluur en scholekster zijn veelal minder (te weinig) talrijk waardoor hieruit geen trend kan worden berekend. Uiteraard kunnen tijdens de april telling wel de territoria van deze soorten worden gelokaliseerd, waardoor belangrijke informatie voor mogelijk gewenste lastminute contracten kan worden verzameld.

Gebiedselectie en begrenzing dient in overleg tussen het Agrarisch Collectief en de weidevogelcoördinatoren tot stand te komen en vanuit vergelijkbaarheid tussen jaren daarna zoveel als mogelijk te worden gecontinueerd. Zorg hierbij dat de telgebieden zoveel mogelijk worden begrenst door natuurlijke barrières waardoor in- en uitstroom van grutto gezinnen tot een minimum wordt beperkt. Ook is het van belang dat de looproute wordt vastgelegd, zodat aanwezige dammen, bruggen, kavelpaden en planken over sloten maximaal kunnen worden benut en bij eventuele afwezigheid van de vaste teller een vervanger de telling op uniforme wijze kan overnemen. Streven is om de looproute zodanig te kiezen dat het gehele gebied gelijkmatig wordt bezocht waarbij de maximale waarneemafstand circa 350 meter bedraagt. Wanneer alleen percelen die onder contract staan worden beoordeeld ontbreekt het inzicht van eventuele in- en uitloop van vogels met kuikens. Hierdoor worden de resultaten moeilijker te interpreteren.

Figuur 2. Knip uit een optionele opzet voor een telgebied kaart

Jaarlijks wordt van uit Landschapsbeheer Nederland en Boeren Natuur een richtdatum/periode bepaald op basis van weeromstandigheden, vestigingsverloop van de grutto en geregistreerde eerste eileg. Door zoveel als mogelijk op de aangegeven dag te tellen blijven de resultaten goed vergelijkbaar. Wanneer een teller verhinderd is dient dit tijdig te worden gemeld bij de coördinator zodat in overleg kan worden bepaald hoe hiermee omgegaan kan worden. Streven is om een kuikentelling steeds binnen een omloop tijd van maximaal vier uur binnen een deelgebied af te ronden. Op deze wijze worden de meest representatieve resultaten behaald. Voor het goede contact en het beperken van verstoring tijdens de telling is het goed de grondeigenaren van te voren te informeren wanneer de alarm- / last minute telling zullen plaatsvinden en een korte verkenning omtrent de perceelsituatie (gemaaid, beweide, etc.) te verkrijgen.

Ook de weeromstandigheden kunnen van invloed zijn op de resultaten. Bij regen, (harde)wind en / of lage temperaturen kan (na overleg met de coördinatoren) de kuikentelling soms beter worden verplaatst. Dit is zowel van belang vanuit de kwaliteit van de telling zelf, als voor de kuikens in het veld. Wel dient deze afweging integraal te worden gemaakt voor het gehele werkgebied om de gegevens voldoende representatief te houden.

Voorafgaand aan het betreden van het gebied is het verstandig vanaf de randen het gebied te scannen op aanwezige predatoren en overige ongewenste verstoringen. Voorkom steeds dat het bezoek tot ongewenste situaties voor de vogels leidt of dat de telling door randinvloeden wordt verstoord.

Een zorgvuldige en uniforme registratie van tellingen en inventarisaties draagt in belangrijke mate bij aan de vergelijkbaarheid en interpretatie mogelijkheden. Basisgegevens als *datum – tijd - & tijdsduur - looproute - waarnemer en weeromstandigheden* dienen steeds compleet te worden toegevoegd aan de telresultaten (figuur 2).

Waarnemingen van (paren met) kuikens worden steeds zo nauwkeurig mogelijk vastgelegd. Indien zichtbaar, wordt het aantal kuikens en de geschatte leeftijd vermeld. Indien geen kuikens zichtbaar zijn wordt op basis van het gedrag van de oudervogels de vermoedelijke locatie in getekend. Vermeld hierbij dat het een interpretatie betreft op basis van gedrag van ouder vogels.

Uiteraard is alle overige informatie die relevant wordt geacht steeds welkom, waarbij in het oog dient te worden gehouden dat in ieder geval voldoende tijd beschikbaar blijft voor de primaire doelstelling van de telling.

Bij deze overige informatie kan gedacht worden aan:

- een laag gelegen perceeldeel met weinig grasgroei;
- een mooie kruidenrijke slootkant of een extra kruidenrijkdeel binnen het perceel;
- de wens om een houtopstand in het aankomende jaar af te zetten;
- een geschikte locatie voor een plasdras;
- een deelgebied met nog veel vogels, maar waar de mozaïek beperkt lijkt te zijn;
- een polderdeel met een aantal (verwilderde) katten.

4]. Werkwijze en telgebieden

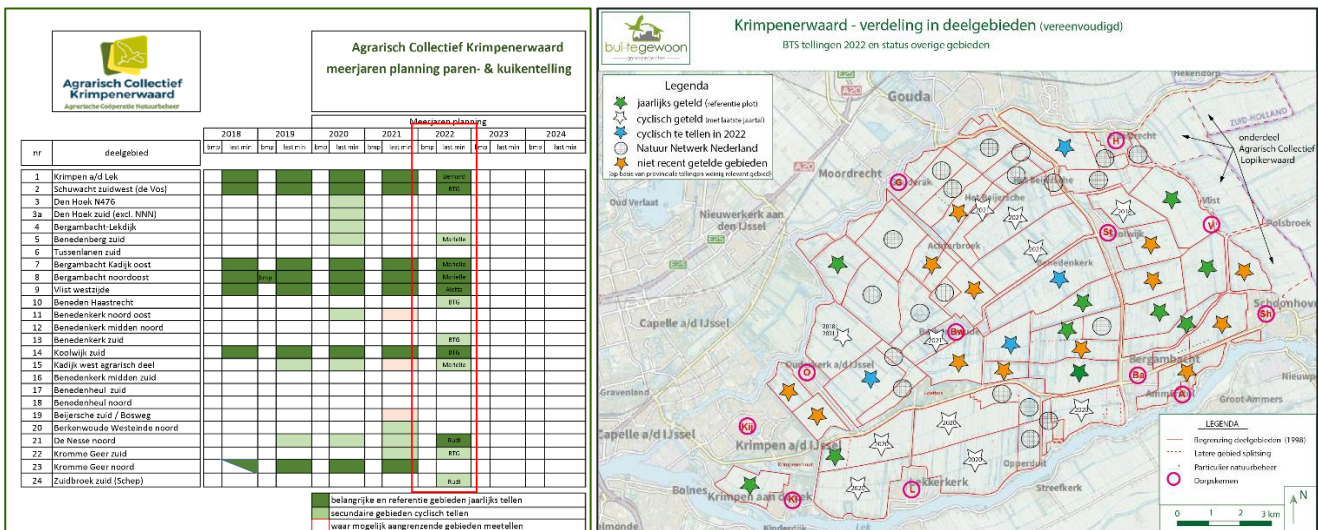
Op basis van de analyse van de voorgaande jaren en bovengenoemde aanpak is in 2019 gestart met het doorvoeren van aanpassingen in de tellingen. Voor 2022 heeft het bestuur van het Agrarisch Collectief er voor gekozen zoveel mogelijk telgebieden door de zelfde teller te laten uitvoeren, in het bijzonder daar waar overlap en uitlopen van vogels mogelijk kan zijn.

De teldata zijn bepaald op basis van de vestigingsverloop met als criterium de datum waarop 75% van de vogels naar verwachting nestindicatief zou zijn op basis van een ruime steekproef. De parentelling heeft in 2022 op basis hiervan rond het weekend van 30 april / 1 mei plaatsgevonden. De kuikentelling is rond 28 en 29 mei uitgevoerd.

Op basis van het in 2019 vastgestelde meerjarenplan was het de bedoeling de cyclische telgebieden in het centrale deel van de Krimpenerwaard te bezoeken. Op basis van voortschrijdende inzichten is in 2021 voor het westelijke en centrale deel wijziging in het meerjarenplan doorgevoerd. Deze wijziging is in gegeven doordat in het centrale deel meerdere grote gebieden aanwezig zijn met een lastige ontsluiting en toegankelijkheid. Om deze gebieden te tellen is gebruik van een kano de meest efficiënte methode, maar dit gaat ten kosten van de beschikbare tijd. Met de opsplitsing bleek een betere arbeidsverdeling / tijdsinspanning te realiseren in zowel 2021 als 2022, waardoor de tellingen beter binnen de datumgrenzen van het BTS zijn in te passen.

Gebieden waarin overloop van vogels mogelijk wordt geacht zijn zoveel mogelijk op elkaar afgestemd. Daarnaast zijn de al meerdere jaren getelde gebieden, die verspreid in het gebied zijn gelegen en als referentiegebieden worden gezien, allen geteld. Ten slotte zijn de voor 2022 in het (bijgestelde) meer jaren programma begrensde gebieden geteld (figuur 3).

Er werden in totaal 13 (delen) van de 24 onderscheiden agrarische weidevogelgebieden geteld in 2022. Twee vaste tellers hebben ook dit jaar hun gebied geteld. Het Agrarisch Collectief heeft met eigen menskracht extra inzet gepleegd. De overige telgebieden zijn in opdracht van het Agrarisch Collectief door Bui-TeGewoon Groenprojecten geteld.

Figuur 3. Overzicht getelde gebieden in 2022

5]. Weersomstandigheden, werkzaamheden & vestiging van weidevogels in 2022

Het weer in de winter voorafgaand aan het broedseizoen, tijdens de vestigingsperiode, het broedseizoen en de kuikenfase is van grote invloed op de reproductie van weidevogels. Onderstaand worden de weersomstandigheden beschreven om deze in context te plaatsen op de gevonden resultaten.

(Bronnen: <https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/maand-en-seizoensoverzichten/2022/winter> &
<https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/gegevens/mow>)

Winter 2021/2022 Met een gemiddelde temperatuur van 5,8°C tegen 3,9°C normaal was de winter zeer zacht. De winter komt op de zesde plaats van zachte winters sinds 1901. December was met 5,4°C tegen 4,2°C normaal zacht. Januari verliep met 5,3°C tegen 3,6°C zeer zacht. In februari, met 6,8°C tegen 3,9°C nog zachter.

Het weer in december en januari werd vaak gedomineerd door hogedrukgebieden boven West-Europa. Slechts in de aanloop naar de kerstdagen en tijdens de kerstdagen kregen we tweemaal twee dagen met droog, vaak zonnig winterweer te maken. De laatste vijf dagen van december verliepen zeer zacht en de hoogste temperatuur van de winter, 15,5°C, werd op 30 december gemeten.

Ook begin januari was het nog zeer zacht. Vanaf eind januari was het soms onstuimig. Op 29 januari was er in het noorden al veel wind. De eerste van een aantal stormen die de winterperiode ons land aandeden was "Corrie", op 31 januari. Ook van 16 tot en met 21 februari was het winderig en had ons land te maken met lagedruk gebieden. Op 16 februari bereikte de storm "Dudley" ons land. De zwaarste storm werd op 18 februari "Eunice". Deze veroorzaakte aan de kust enige tijd een zware westerstorm met windstoten tot ongeveer 130 km/uur. Het was de zwaarste storm voor ons land sinds 1990. Op 20 februari kregen we met storm "Franklin" nog een vierde dag met veel wind te verwerken. Februari eindigde echter rustig en zonnig met enkele nachten met vorst onder invloed van een hogedrukgebied.

In De Bilt werd op 21 dagen vorst gemeten, gemiddeld zijn dat 34 dagen in een winterperiode. Er waren geen ijsdagen (dagen waarop de temperatuur niet boven het vriespunt komt), gemiddeld zijn dit er 6.

Het Hellmanngetal (som van de negatieve etmaalgemiddelden) stond eind februari aan de zuidwestkust van ons land nog steeds op nul, in het noordoosten bedroeg dit 15 en in de Bilt 6. Gemiddeld wordt in ons land een Hellmanngetal van 42 geregistreerd.

De winter als geheel was aan de natte kant met landelijk gemiddeld 214 millimeter tegen 204 millimeter normaal. December en januari waren met 49 en 58 mm tegen 75 en 68 mm normaal duidelijk droger dan normaal. Februari was met 107 tegen 56 mm normaal echter zeer nat.

Met landelijk gemiddeld 220 uren zon tegen een langjarig gemiddelde van 218 uur scheen de zon vrijwel het normale aantal uren. December en januari waren iets somberder dan gemiddeld. Rond het midden van januari was er een periode van twee weken met heel weinig zon. Februari was in tegenstelling wat de neerslag hoeveelheid doet vermoeden een redelijk zonnige maand.

Maart was Na het rustige en droge einde van februari een zeer zonnige en extreem droge maand. Landelijk bedroeg de gemiddelde temperatuur 7,3°C tegen 6,5°C. Na een regendag op de 1^e van de maand was er vanaf de 2^e een zonovergoten en droge periode die tot en met 11 maart zou duren met middagtemperaturen boven de 10°C. Op 10 en 11 maart werd zelfs de 15 °C bereikt, waarbij in de nachten lichte en lokaal zelfs matige vorst optrad. Vanaf 12 maart kwamen we onder invloed van lagedrukgebieden boven de Atlantische Oceaan te liggen. Dit resulteerde vooral in meer bewolking die soms net dik genoeg was voor wat lichte (mot)regen. Door de zuidelijke stroming lagen de temperaturen overdag iets boven normaal maar de nachten werden minder koud. Op 17 maart passeerde er weer een klein koufront met op veel plaatsen 1-2 mm regen, waarna een nieuw hogedrukgebied boven onze omgeving het droge en zonnige weer liet terugkeren.

Op 18 en 19 maart bouwde het hogedrukgebied zich verder uit boven onze omgeving en werd het opnieuw zonnig en droog. Alleen op 20 maart was er meer bewolking en ontstonden in de noordwestelijke helft enkele buien. Vanaf de 21^e was het zonovergoten en bleef het op de meeste plaatsen droog tot en met 30 maart. Met een zwakke zuidoostelijke wind stegen de middagtemperaturen naar 18-19°C. Bij weinig wind bleven de nachten koud met landinwaarts nog regelmatig lichte vorst. Vanaf 30 maart werd er met een noordoostenwind koude lucht aangevoerd, met middagtemperaturen van 8°C. Maart telde in De Bilt 11 vorstdagen, normaal zijn dat er 8. Landelijke gemiddeld was de maand met 14 mm neerslag extreem droog, normaal valt er 53 mm in deze maand. Met 250 uren zon was maart met grote afstand de meest zonnige maart sinds het begin van de metingen. Het normale gemiddelde aan zonuren voor maart bedraagt 145.

Hoewel de dagtemperaturen hoog waren remde de koude nachten en de geringe hoeveelheid neerslag een sterk grasgroei, wat gunstig was voor de weidevogels. De droge omstandigheden zorgde ervoor dat vrijwel alle landbewerkingen al voor aanvang van het broedseizoen konden plaatsvinden. De droogte had echter een negatief effect en maakte dat voor de gearriveerde vogels die moesten opvetten de voedselbeschikbaarheid lokaal lastiger was.

April. Met een gemiddelde temperatuur van 9,3°C tegen 9,8°C normaal was april een vrij koele maand. Het koele en ook natte karakter van de maand kwam vooral voor rekening van de eerste tien dagen, de rest van de maand was droog en zonnig bij temperaturen rond of iets boven normaal.

Het winterse einde van maart kende een kort vervolg in april. In de nacht en vroege ochtend van 1 april viel in grote delen van Nederland enige tijd sneeuw bij temperaturen rond of iets onder nul. Vooral in het westen en midden leidde dat tot een sneeuwlaag van 3-5 cm, die in de middag weer weg dooide. In de nachten trad lichte vorst op.

Op 4 april trok het hogedrukgebied weg, waarna de weg werd vrijgemaakt voor een storingen boven de Atlantische Oceaan. Tot en met de 7e was het zeer nat en somber, met van tijd tot tijd ook veel wind en lage temperaturen. In de dagen daarna werd het droger met geleidelijk meer ruimte voor de zon. In de nachten van 10 en 11 april kwam het opnieuw plaatselijk tot lichte vorst. Vanaf de 11^e kwam ons land in een zuidoostelijke stroming terecht en werd er warme lucht aangevoerd. Op 12 april kwam het in een groot deel van het land tot een warme dag (20°C of meer). Van 13 t/m 15 april was het licht wisselvallig. Op de 16e brak er een zeer zonnige en droge periode aan met temperaturen iets boven normaal. Op 25 april passeerde er een lagedrukgebied met wat regen met een temperatuur die nauwelijks boven de 10°C uit kwam. Onder invloed van een hogedrukgebied boven Groot-Brittannië keerde het rustige, vrij zonnige en droge weer de volgende dag terug, maar bleven de temperaturen achter. In de nachten vvoor het opnieuw licht. Op de laatste dag van de maand overheerste de bewolking en werd het op de meeste plaatsen niet warmer dan 12°C.

April kende dit jaar nergens in het land zomerse dagen (25°C of meer). Vrijwel alle neerslag viel in de eerste tien dagen van de maand, met op 4 en 7 april op uitgebreide schaal 10-20 mm. Daarna bleef het overwegend droog, met alleen op 13, 25 en 26 april plaatselijk 1-2 mm. In totaal viel er gemiddeld over het land met 39 mm ongeveer de normale hoeveelheid voor april (40 mm).

Met gemiddeld over het land 226 zonuren tegen 195 normaal was april een zonnige maand. Na een zonnige februari en een recordzonnige maart was het de derde zonnige maand op een rij.

Mei Met een gemiddelde temperatuur van ca. 14,0°C tegen een langjarig gemiddelde van 13,4°C was mei een vrij warme maand. De maand begon met rustig weer en temperaturen onder het langjarig gemiddelde. Vooral 's nachts koelde het nog flink af. Op 1 mei kwam het nog tot lichte vorst.. De dagen erna bleef het onder invloed van hogedrukgebieden rustig weer en liepen de temperaturen overdag geleidelijk op tot boven de 20°C. Op 11 mei werd het hogedrukgebied tijdelijk verdreven en trok een storing over het land.

De maximumtemperatuur deed een klein stapje terug tot waarden rond 18-19 °C, maar daarna keerde het warme weer terug. Op 15 mei werd het in de Bilt 25,0 °C en daarmee was de eerste zomerse dag van het jaar. Ook de dagen daarna bleef het warm. Op de 19e werd het warme weer vanuit het westen verdreven door flinke onweersbuien. Na de (onweers)buien op 19 en 20 mei, waaruit lokaal veel neerslag viel, keerde het rustige weer nog twee dagen terug maar daarna werd het wisselvalliger in een westelijke aanvoer.

Geregeld vielen er wat buien of wat lichte regen. De laatste dagen van de maand draaide de wind naar noordelijke richtingen en het kouder met maximumtemperaturen rond 15 a 16 °C.

Mei telde in De Bilt veertien warme dagen en twee zomerse dagen (met een maximumtemperatuur van respectievelijk 20,0 °C en 25,0 °C of meer), normaal zijn er elf warme dagen waarvan vier zomerse dagen.

De hoeveelheid neerslag week met over het land gemiddeld 49 mm neerslag niet veel af van de normale hoeveelheid van 55 mm. De eerste helft van de maand was echter zeer droog, na ook al een zeer droge tweede helft van april. Er volgden twee rustige dagen, maar op 23 mei waren er opnieuw stevige (onweers)buien met lokaal 20-25 mm neerslag. Door het buiige karakter zijn de lokale en regionale verschillen in neerslaghoeveelheid groot. In De Bilt viel 71 mm tegen normaal 59 mm. Het landelijk gemiddelde neerslagtekort was eind mei nog zeer hoog en bedroeg aan het einde van de maand 105 mm, normaal is dat ongeveer 60 mm. Met gemiddeld over het land 256 uren zon tegen een langjarig gemiddelde van 225 uur was de maand zonnig.

Ook juni was warmer dan in een gemiddeld jaar, maar de eerste dagen van de maand bleef het koud en zakte de temperatuur tot onder de 3°C. Op 5 en 6 juni viel veel regen met plaatselijk onweer. Daarna werd het droog en liep de temperatuur snel op. Deze warme en droge periode duurde tot de 18^e van de maand, waarbij op 17 juni de 30 graden grens werd gepasseerd. Een passerend kou front zorgde voor temperaturen onder de 20 graden op 19 juni met bewolkt en regenachtig weer. De dagen hierna herstelde het zomerweer zich met op de 23^e wederom temperaturen tot rond de 30°C. Het weerbeeld bleef zo schommelen met op de 24^e veel regen en enkele dagen van wisselvallig weer met temperaturen rond de 20°C. Wederom volgde een zomerse periode met veel zon en hoge temperaturen. De maand sloot af met een actief koufront wat in de namiddag van 30 juni ons land bereikte.

Juni was in het geheel vrij nat met gemiddeld over het land 90 mm neerslag tegen normaal 65 mm. De neerslag viel echter in steeds korte periode van hevige buien, waardoor de maand als geheel als een zomerse maand werd beleefd. Met 280 uren zon tegen een lang jarig gemiddelde van 212 uur was juni 2022 ook zeer zonnig . Het was in dit jaar de vijfde zonnige maand op rij.

Het weer in relatie tot het weidevogelseizoen 2022

Na een natte februari waarin de greppels, plasdrassen en bodem goed vochtig werden kwamen de weidevogels relatief vroeg terug op de inundatiegebieden als de Hoge Boezem achter Haastrecht en polder den Hoek.

De eerste vijf grutto's werden al op 5 februari in de Hoge Boezem waargenomen (www.groenehartvertellingen.nl). geleidelijk keerde meer vogels terug. In de nacht van 22 op 23 februari heeft in ons land een grote instroom van grutto's plaatsgevonden (www.weidevogelnieuws.nl) wat ook in de Hoge Boezem achter Haastrecht werd waargenomen met enkele tientallen op 22 februari en op 23 februari circa 350 grutto's ter plaatse.

De piek aan opvettende dieren werd in dit gebied bereikt op 15 en 16 maart toen 1200-1500 grutto's aanwezig waren, waaronder een flink aantal IJslandse grutto's (www.groenehartvertellingen.nl). Overigens werd op veel plaatsen een hoog aandeel IJslandse grutto's in de pleisterende voorjaarsgroepen waargenomen. In meerdere gebieden werd circa 20% IJslanders in de groepen geteld (*natuurregistraties Buisman & Terlouw, 2022*).

Vanaf 17 maart werden geleidelijk de polders bezocht en namen de aantallen grutto's in de Hoge boezem af. Hoewel in het helofytenfilter bij den Hoek vanaf begin maart groepen grutto's konden worden aangetroffen tot circa 50 exemplaren (*natuurregistraties Buisman & Terlouw, 2022*), duurde het tot rond 20 maart dat er op de kleinere plasdrassen verspreid in het werkgebied van het Agrarisch Collectief Krimpenerwaard grutto's arriveerde.

Het valt op dat in de laatste jaren de kleinere en meer lokale plasdrassen later in het seizoen en in beperktere mate worden bezocht dan in het verleden. Wel zien we een duidelijk groter gebruik van plasdrassen door lokale broedvogels en door kievit en tureluur die hun territoria in de nabijheid van de plasdrassen bezetten. Vooral bij de tureluur is een flinke toename van broeden rondom de plasdrassen waar genomen.

Grutto's begonnen zich vanaf begin april langzaam territoriaal te vestigen in de poldergebieden. Vanaf de eerste dagen in april werd op tal van plaatsen gebalst, gepaard en kuiltjes gedraaid. Zoals de laatste jaren vaker opgemerkt lijken grutto's echter een grotere spreiding in de start van het broeden te vertonen. Ook in 2022 was nieuwe vestiging van broedparen tot ver in mei geen uitzondering. Tureluurs hadden overwegend een late territoriale start, waarbij de piek ruim later dan het langjarig gebied gemiddelde van 16 april leek te vallen.

Door het warme en droge weer was de neerslag uit februari snel verdwenen en werden de graslanden buiten de plasdrassen droog. Vooral kieviten hadden hier last van en konden weinig voedsel vinden wat leidde tot verlaten nesten en wegtrekkende vogels. De koude nachten hielpen de soort ook niet echt.

De weersomstandigheden tijdens het broedseizoen waren echter voor de meeste soorten aanvankelijk gunstig. De grote hoeveelheid neerslag in februari remde het door de zachte winter al vroeg groeiende gras en hoewel maart was droog met veel warmte overdag maar door de koude nachten werd de groei getemperd.

Door deze droge periode in maart konden alle agrarische landwerkzaamheden vroeg worden uitgevoerd, waardoor er minder in het broedseizoen in het land hoefde te worden gewerkt.

Met een ook weer zeer droge periode vanaf de 11^e april werd het voor kieviten wederom lastig om voldoende voedsel te vinden. De kievit kuikens hadden ook hinder van de zeer koude nachten op de overgang van april naar mei. Grutto's en tureluur lijken zich in deze periode beter te hebben gered, mede doordat van deze soorten nog weinig kuikens tijdens de koude nachten aanwezig waren.

De maand mei begon kil en in de eerste dagen hielden de koude nachten aan. Al snel liepen de temperaturen weer op en kreeg de droogte de weidevogelgebieden weer in zijn greep. Inmiddels startte ook de eerste maaisneden in het gebied. De meeste gruttonesten waren op dit moment nog niet uit, waardoor er veel werk was met markeren van nesten en om nesten heen moest worden gemaaid in gebieden met legselbeheer (figuur 4).

Figuur 4. Gespaard grutto nest in maailand (polder Vlist westzijde 7 mei 2022)

Aan het eind van de maand mei viel er eindelijk weer een substantiële hoeveelheid neerslag. Hoewel het neerslag tekort hiermee niet werd opgelost stond er in veel greppels en laagte in het perceel weer een laagje water en werd de voedselbeschikbaarheid groter. De eerste jonge grutto's hadden wel wat last van de zware buien en er werden ook enkele dode kuikens gevonden (*Natuurregistraties Buisman & Terlouw, 2022*).

In juni verbeterde het weer snel en ook juni werd weer een warme maand al viel er regelmatig een bui. Dit had tot gevolg dat de er sterk gespreid in de tijd werd gemaaid waardoor op veel plaatsen vogels ruimte hadden om het maaien te ontlopen. Toch ging het op een aantal plaatsen ook mis o.a. in Achterbroek zuid waren de weidevogels in een periode van enkele dagen verdwenen ondanks een ogenschijnlijk goede mozaïek in habitats (*Terlouw R.J.S., 2022 – BTG.RAPP.2022/43*).

Voor veel Kievit paren was inmiddels duidelijk dat het een slecht broedseizoen was, opmerkelijk was hierbij dat de vogels minder vaak een vervolg legsel lijken te hebben gestart en al snel het gebied verlieten. Ook landelijk werd dit als opmerkelijke situatie opgemerkt, tijdens een onderzoek naar verplaatsingen van de Kievit met zenders bleken begin mei twee van de gezenderde Kievitten na verlies van het legsel zelfs tot in Rusland te vliegen (<https://groenkennisnet.nl/nieuwsitem/waar-blijven-de-kuikens-gezenderde-kievit-levert-verrassende-inzichten>).

Een uitzondering vormde de broedparen in de nabijheid van de plasdrassen. Hier lijken de Kievitten het overwegend goed te hebben gedaan. De grutto liet echter een wisselend beeld zien zowel wat betreft het vestigingsverloop dat een grote spreiding kende met tot laat in het seizoen nog vestigende paren, maar ook vanuit het broedresultaat. In sommige gebieden verloren de grutto's in de (late) jonge fase hun kuikens, iets wat de laatste jaren vaker opvalt. Het meest voor de hand liggend is dat we met predatie te maken hebben, maar het is onduidelijk waardoor er aanvankelijk een relatief goed uitkomstresultaat optreedt en pas in de jonge fase kuikens verdwijnen, ook in ogenschijnlijk goede kuiken habitats. Op andere plekken lijken de jongen echter in 2022 succesvol groot te zijn geworden. Dit werd o.a. vastgesteld in Kadijk oost, waar afgelopen jaar ook verlies in de kuikenfase optrad (*mond.med. M. Oudenes*).

Tureluurs vestigde zich, mogelijk eveneens door de droogte, relatief laat. De vogels maken graag gebruik van plasdrassen en vestigen zich met het legsel veelal in de directe omgeving hiervan. Soms betreft dit meerdere paren in elkaars nabijheid. De tureluurs blijven met hun kuikens vervolgens lang in de buurt van de (opdrogende) plasdras en foerageren hier herhaaldelijk.

6]. Resultaten 2022

In 2022 is er voor gekozen om met een beperkter aantal mensen de tellingen uit te voeren zodat een zo groot mogelijke uniformiteit kan worden gerealiseerd in het laatste jaar van de subsidieperiode van zes jaar.

Twee vaste tellers in enigszins geïsoleerde gebieden hebben hun eigen gebied geteld. Alle andere gebieden zijn door het agrarisch collectief zelf (Marielle Oudenes) en Bui-TeGewoon | groenprojecten (Rudi Terlouw) geteld.

Om meer inzicht te verkrijgen in mogelijk optredende tussenteller variatie is de locatie Schuwacht zuid door een vrijwilliger (Bernard de Jong) en Bui-TeGewoon | groenprojecten (Rudi Terlouw) onafhankelijk van elkaar geteld tijdens de kuikentelling. Daar er in 2020 en 2021 de indruk was verkregen dat nog veel kuikens verdwenen na de BTS kuikentelling (*mond.med. M. Oudenes en B. de Jong, 2021*) heeft Bernard de Jong in polder Krimpen aan de Lek de kuikentellingen in drie opeenvolgende weken uitgevoerd (*mailberichten B. de Jong*).

Evenals in voorgaande jaren (zie jaarrapporten BTS telling 2019 t/m 2021) werd inlopen van gruttoparen met kuikens vanuit NNN gebied naar ANLb gebied vastgesteld. In dit jaar betrof het andere locaties namelijk vanuit NNN Bilwijk (voormalige Bergambachtse boezem) naar Beneden Haastrecht en van uit NNN Oudeland noordoost naar de plasdras bij Kromme Geer noord. Doordat er binnen de NNN gebieden geen BTS tellingen worden uitgevoerd en de provinciale weidevogelkarteringen (*F.M. van Groen, 2018 & 2020*) zeer grote waarneemafstanden hanteert bij deze 'diepe' polders, zonder het maken van frequente insteken in het gebied kan de mate waarop dit optreedt onvoldoende worden geïnterpreteerd.

		Meerjarenoverzicht paren- (begin mei) & kuikentellingen (eind mei) Grutto											
kaart nr	deelgebied naam	Resultaten laatste 4 jaren										2022	
		2017		2018		2019		2020		2021			
		paren	kuiken	paren	kuiken	paren	kuiken	paren	kuiken	paren	kuiken	paren	kuiken
1	Krimpen a/d Lek	5 (13)	4 (7)	5 (16)	6 (7)	7 (12)	3 (0)	10 (10)	7 (7)	6 (7)	1 (2)	3 (3)	3-2-1-0 ^{2]}
2	Schuwacht west	12 (13)	7 (9)	5 (7)	9 (10)	3 (6)	3 (0)	4 (5)	1 (2)	6 (6)	3 (3)	6 (6)	3 (3)
3	Den Hoek N476	ng	7 (7)	ng	ng	ng	ng	bij deelgebied 3b		ng	ng	ng	ng
3a	Den Hoek zuid (excl. NNN)	4 (23)	7 (8)	ng	ng	ng	ng	13 (14)	9 (10)	ng	ng	ng	ng
3b	Den Hoek noord (excl NNN)	ng	ng	ng	ng	ng	ng	21 (22)	9 (11)	ng	ng	ng	ng
4	Bergambacht-Lekdijk	10 (10)	4 (4)	ng	2 pr	ng	ng	4 (4)	3 (4)	ng	ng	ng	ng
5	Benedenberg zuid	ng	ng	ng	ng	ng	ng	19 (24)	33 (33)	13 (13)	17 (17)	28 (28)	18 (25)
6	Tussenlanen zuid	ng	ng	ng	ng	ng	ng	bij deelgebied 7		bij deelgebied 7		bij deelgebied 7	
7	Bergambacht Kadijk oost	5 (8)	4 (4)	10 (12)	12 (12)	20 (20)	23 (23)	32 (32)	15 (15)	26 (28)	25 (24)	31 (31)	22 (28)
8	Bergambacht noordoost	11 (22)	17 (18)	17 (24)	16 pr	11 (27)	15 (23)	16 (16)	8 (8)	19 (19)	11 (11)	16 (16)	7 (14)
9	Vlist westzijde	3 (13)	10 (10)	4 (5)	12 (12)	7 (27)	10 (11)	21 (23)	27 (27)	33 (31)	20 (20)	22 (23)	13 (14)
10	Beneden Haastrecht	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	2 (2)	3 (5) ^{6]}
11	Benedenkerk noord oost	ng	ng	ng	ng	ng	ng	4 (4)	4 (4)	0 (7)	5 (5)	ng	ng
12	Benedenkerk midden noord	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	13 (16)	8 (12)	ng	ng
13	Benedenkerk zuid	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	6 (6)	0 (4)
14	Koolwijk zuid	15 (32)	6 (32)	7 (27)	ng	2 (16)	18 (22)	23 (27) ^{3]}	23 (31) ^{3]}	6 (13) ^{4]}	10 (16) ^{2]}	39 (41)	19 (28)
15	Kadijk west agrarisch deel	ng	ng	ng	ng	12 (18)	10 (11)	13 (15)	7 (10)	9 (10)	4 (9)	4 (4)	4 (4)
16	Benedenkerk zuid	ng	ng	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	ng	ng	ng	ng	6 (6)	0 (4)
17	Benedenheul zuid	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng
18	Benedenheul noordwest	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	20 (19)	9 (6)	15 (12)	5 (4)
18a	Beijersche zuid / Bosweg	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng
19	Beijerseche zuid [Bosweg-N207]	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng
20	Berkenwoude Westeinde noord	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	4 (4)	3 (3) ^{2]}	ng	ng
21	De Nesse noord	ng	ng	ng	ng	8 (12)	10 (14) ^{1]}	10 (13)	7 (10)	6 (8)	5 (6) ^{2]}	4 (4)	1 (4)
22	Kromme Geer zuidoost	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	6 (6)	3 (6)
23	Kromme Geer noord	0 (0)	0 (1)	ng	20 pr	5 (5)	7 (2) ^{2]}	5 (5)	8 (8) ^{2]}	3 (3)	1 (1)	ng	ng
24	Zuidbroek noord	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	3 (3)	1 (1)

11 eerste getal alleen waarnemingen vanaf code 3 tot 10
 (27) tussen haakjes alle waarnemingen, dus ook van code 1, 2, 11 & 12 die niet locatie specifiek zijn

^{1]}	Actieve inloop van paar met 3 kuikens waargenomen vanuit NNN de Nesse. In dit NNN deel veel zwaar gewas aanwezig
^{2]}	Op deze locaties lijkt op inloop vanuit respectievelijk NNN gebied Kadijk west en NNN de Nesse plaats te vinden
^{3]}	Telling verspreid over twee dagen uitgevoerd, met interval van drie dagen
^{4]}	Telling op 01 & 03/5. Voor de analyse is de telling met het grootste aantal; territoriale waarnemingen gebruikt (3/5)
^{5]}	vrijwel dagelijks gevolgd door B. de Jong. Na BTS telling nog veel kuikens verlies opgetreden
^{6]}	Actieve inloop van 2 paren met kuikens uit NNN Bilwijk (vml Bergambachtse boezem) naar standweiden perceel Beneden Haastrecht

Tabel 1. Totaal resultaten kuikentellingen ACK 2022

In bovenstaande tabel is het totaalresultaat per telgebied van 2022 in relatie tot de tellingen uit voorgaande jaren geplaatst. In een aanzienlijk deel van de jaarlijks getelde gebieden is tijdens de parentelling een stabiel aantal vestigende paren aanwezig. In een aantal gebieden is een geleidelijke toename zichtbaar, enkele andere deelgebieden vertonen echter een afname.

Hierbij valt op dat in het bijzonder deelgebieden met een grotere oppervlakte actief weidevogelbeheer een stabiele situatie of zelfs een toename in vestigende vogels vertonen. Dit was o.a. het geval in de deelgebieden Koolwijk, Kromme Geer oost en Kadijk oost.

Ook in een relatief geïsoleerd gelegen en vrij kleine deelgebied met weidevogelbeheer blijkt een forse populatie weidevogels stand te kunnen houden. Van belang lijkt daarbij dat op de betrokken percelen maximaal wordt ingezet op de weidevogels. Dit was o.a. het geval in het centrale deel van Benedenberg zuid en aan de oostzijde van polder Kromme Geer. In beide bovengenoemde situaties betekend dit niet dat er geen gangbaar grondgebruik mogelijk is, maar lijkt met name de mozaïek tussen percelen voor de weidevogels en het gangbaar beheer een belangrijke factor van het succes te zijn.

In geïsoleerd gelegen percelen met een (zeer) kleine oppervlakte weidevogelbeheer vindt overwegend een afname plaats. Ook wanneer hier enkele 'zware beheerpakketten' zijn gesloten lijkt een situatie met bijvoorbeeld één plasdras en één perceel kuikenland bij een ruime omgeving met gangbaar agrarisch beheer waar legselbeheer wordt toegepast, onvoldoende habitat te bieden. Wel lijken zich soms nog jarenlang vogels te blijven vestigen ook wanneer geen broedresultaat wordt behaald. Naast bovengenoemde geleidelijke afname van vestigingsaantallen is hier het vliegvlug worden van de kuikens een knelpunt. Dit is onder andere het geval in deelgebieden de Nesse noord, Krimpen aan de Lek, en Berkenwoude (Westeinde) noord.

Een toenemend aantal legfels is positief, maar geeft geen garantie dat er ook voldoende kuikens vliegvlug worden om de populatie op peil te houden. Dit aspect blijft dan ook belangrijk om te onderzoeken en uiteraard de reden om naast legselregistratie de kuikentellingen via BTS- tellingen, waar het onderhavige rapport verslag van doet, te organiseren. Uit grootschalig landelijk onderzoek is geconcludeerd dat voor de soort grutto 0,63 jong per broedpaar vliegvlug moet worden om de populatie in stand te kunnen houden. Onderschrijven van dit getal betekend een krimpende populatie, iets wat al een groot achtereenvolgende jaren het geval is bij de grutto zowel landelijk als in de Krimpenerwaard.

In bijlage1 worden de individuele resultaten van getelde gebieden met hun totaal en de BTS interpretatie weergegeven. Er is een presentatie vorm ontwikkeld waarin we de resultaten van de paren- en kuikentelling naast elkaar plaatsen met in het middendeel een code die de mate van broedzekerheid aangeeft.

Deze resultaten zijn voor het totaal van alle tellingen binnen het werkgebied van de ACK samengevat in tabel 2.

 paren- & kuikentelling Grutto - ACK Krimpenerwaard resultaten broedpaar- en kuikentelling (BTS) grutto 2022									
telling ronde 1 d.d.27/4 t/m 01/05 (terr/paren)					telling ronde 2 d.d. 26/05 t/m 31/05 (paren/ kuikens)				
code	waarnemingen	percentage	beoordeling	resultaat	code	waarnemingen	percentage	beoordeling	resultaat
1	6	3,2%	broedgeval onduidelijk	17,8%	1	6	4,1%	broedgeval onduidelijk	15,1%
2	27	14,6%			2	16	11,0%		
3	61	33,2%	twijfel over broeden	33,2%	3	12	8,2%	twijfel over broeden	8,2%
4	66	35,9%			4	10	6,8%		
5	16	8,7%	nest indicatief	44,6%	5	2	1,4%	nest indicatief	8,2%
6	6	3,2%			6	76	52,1%		
7	0	0,0%	succesvol met kuikens	4,3%	7	3	2,1%	succesvol met kuikens	55,6%
8	2	1,1%			8	2	1,4%		
9	0	0,0%			9	0	0,0%		
10	0	0,0%			10	1	0,7%		
11	0	0,0%	vliegvlug	0,0%	11	0	0,0%	vliegvlug	0,7%
12	0	0,0%			12	18	12,3%		
totaal	184				totaal	146			
C 2-9	178				C 2-10	122			
C 4-10	90				C 2-9	121			
					C 4-9	93			
								BTS som	
								totaal 184/146	79,35%
								C2-9/C2-10 (178/122)	68,50%
								C2-9/C2-9 (178/121)	68,00%
								C2-9/C4-9 (178/93)	52,20%

01 = solitair exemplaar zonder territoriaal gedrag
 02 = paar
 03 = territoriaal gedrag exemplaar/paar
 04 = nest indicierend gedrag exemplaar/paar
 05 = nestlocatie
 06 = alarmerende vogel(s) met kuiken(s)
 07 = vliegvlug kuiken(s)
 08 = kuiken(s) van 0-10 dagen
 09 = kuiken(s) van 10-20
 10 = kuiken(s) van 20 dagen tot vliegvlug
 11 = foeragerend individu
 12 = foeragerend paar

Tabel 2. Totaal overzicht resultaten paren en kuikentellingen Krimpenerwaard 2022

Als we de tabel analyseren valt op dat tijdens de parentellingen in de periode 27 april tot 01 mei voor 17,8% van de waarneming geen broedzekerheid kon worden vastgesteld. Het betreft solitaire vogels (code 1) of paren, zonder duidelijk territoriaal gedrag (code 2). Wanneer we deze broedcodes geheel zouden mee nemen om het aantal broedparen te bepalen wordt de verhouding tussen aanwezige paren en paren met kuikens die het uiteindelijke BTS getal vormen aanzienlijk kleiner dan wanneer we het BTS bepalen op basis van paren met vastgesteld territoriaal gedrag, nest indicierend gedrag en die al vroeg kuikens hebben (code 3 tot 8).

Conform de gehanteerde systematiek is in de voorgaande jaren de optelling van vogels met code 2 tot 9 uitgegaan als deelfactor op het aantal paren dat tijdens de tellingen eind mei – begin juni nog territoriaal of met kuikens in het gebied aanwezig was. In het geel gemarkeerde vlak linksonder in tabel 2 zien we hoe het BTS verschuift naarmate we een andere selectie maken van de gevonden broedcodes die we mee wegen in de interpretatie.

Door met een relatief klein aantal tellers in 2022 te tellen werd het verschil in interpretatie van het gedrag van de vogels kleiner dan in voorgaande jaren. In 2021 bedroeg het percentage waarnemingen met code 1 11% en code 2 17,4%. Totaal derhalve 28,4% waarvan enige onzekerheid optreedt of het vogels met gebiedsgebruik in het telgebied betreft. In 2022 bedroegen deze percentages respectievelijk 3,2 & 14,6%. Het totaal van deze onzekere waarneming of het daadwerkelijk tot het telgebied behorende vogels betreft nam dus met ruim 10% af. Daarnaast werden in voorgaande jaren tijdens de parentellingen eind april – begin mei een relatief groot aantal vogels (8,7%) met code 11 of 12 aangemerkt. Ook dit betreft codes die niet wijzen op daadwerkelijk territoriaal gedrag. In 2022 werden geen vogels in deze categorie ingedeeld tijdens de parentellingen van eind april- begin mei. Er werd derhalve door een verbetering van de territoriale interpretatie van ruim 25% een beter inzicht in het aantal territoria verkregen.

Tijdens de kuikentellingen van eind mei / begin juni ligt dit anders. Hier zijn de met code 1 en code 2 aangemerkte vogels, die geen gedrag vertonen dat wijst op de aanwezigheid van een territorium of aanwezigheid van kuikens met 14,9% nagenoeg gelijk met het gevonden percentage van 15,1% in 2021. De conclusie dat dit nog in het gebied aanwezige voormalige broedvogels betreft die geen broedsucces hebben gehad lijkt gerechtvaardigd, waardoor we deze niet mee tellen in het aantal als succesvol beschouwde territoria.

De omschrijving van code 11 en 12 is gebaseerd op individuen en paren. Navraag na aanleiding van onder deze code opgegeven vogels maakte duidelijk dat vogels die met deze code tijdens de kuikentellingen worden ingevoerd overwegend worden bepaald door vogels in groepsverband. De conclusie dat deze vogels niet met zekerheid aan het gebied kunnen worden toegerekend is dan correct, waardoor ook deze niet als succesvolle paren in de bepaling van het BTS resultaat zijn opgenomen. Een mogelijkheid om groepen vogels als zodanig in te voeren bij voorkeur met specificatie of het adult vogels dan wel jonge vogels betreft en de aantalsmatige verhouding hier tussen zou een wenselijke toevoeging zijn aan het BTS invoer systeem.

Hoewel tijdens de BTS-tellingen in voorgaande jaren steeds vooraf aan de tellingen een telinstructie is rond gestuurd en in 2019 en 2020 een kickoff bijeenkomst is gehouden (in 2021 was de kickoff wel gepland maar niet mogelijk a.g.v. corona beperkingen) bleek het in deze jaren toch lastig voor een deel van de tellers om de tellingen conform de tel instructie en interpretatie criteria uit te voeren. Op basis van bovenstaande kan worden verondersteld dat door het uitvoeren van de tellingen met een kleiner aantal tellers minder tussenteller variatie optreedt en de telinstructie beter kan worden gewaarborgd.

Met betrekking tot de kuikenperiode is in overleg en op basis van waarnemingen van paren met kuikens de telling rond het weekend van 28- en 29 mei bepaald. Als gevolg van het grote aantal gebieden bij één teller waren ook de dagen voor en na dit weekend nodig om de tellingen rond te kunnen zetten. Door afstemming te houden met gebieden waar mogelijk overlap en/of in en uitloop plaats kon vinden en deze zoveel mogelijk op de zelfde dag te tellen zijn dubbeltellingen of het missen van vogels naar verwachting voorkomen.

AL snel werd duidelijk dat het al enkele jaren vastgestelde minder geconcentreerd in de tijd starten van het broeden door van grutto's ook effect heeft op de teldata van de kuikentellingen. Tijdens de parentellingen eind april – begin mei werden al zes paren met kuikens gemeld. Dat betekent dat in de eerste dagen van april al volledige legfels van de grutto aanwezig moeten zijn geweest, hetgeen overeenkomt met de eerste gevonden nesten in de laatste week van maart. Daarnaast waren er eind mei / begin juni nog steeds legfels aanwezig. Over het algemeen lijkt de vestiging bij aanvang van het broedseizoen per deelgebied vrij geconcentreerd plaats te vinden. Echter tussen de deelgebieden lijkt een verschil van de meer geconcentreerde start met broeden door grutto's meerdere weken uit één te kunnen lopen. Daarnaast zijn vervolglegfels bij de grutto geen uitzondering en wordt door een deel van de paren met legselverlies een tweede broedsel gestart, wat de teldata voor kuikentelling zowel binnen de individuele gebieden als tussen gebieden tot een lastiger opgave maakt.

In zowel Kadijk oost, Krimpen aan de Lek als in Achterbroek/Benedenheul werden meerdere waarnemingen verricht dan de standaard twee teldata, waarmee een (beperkte) analyse kon worden gemaakt. In Kadijk oost werd de datum voor de kuikentellingen als goed passend i.r.t. de uitkomstdata van het merendeel van de nesten beoordeeld (*mond.med. M.Oudenes*). De meest grutt)paren hadden halfwas of grote jongen. Ook nacontroles lieten zien dat de als succesvolle beoordeelde paren later nog in het gebied verbleven. In polder Krimpen aan de Lek werd echter het tegenover gestelde geconstateerd. De gekozen datum voor de kuikentelling viel hier juist vroeg i.r.t. nog nestelende vogels en zeer kleine kuikens, waardoor het onzeker was of de teldatum een te rooskleurig beeld zou geven wanneer de kuikens in een later stadium als nog zouden verdwijnen. Door de BTS telling in dit deelgebied gedurende de periode eind mei tot circa 20 juni driemaal te herhalen constateerde de betreffende teller dat dit inderdaad het geval was. Het BTS gebaseerd op telling van eind mei zou leiden tot een 100% resultaat, maar op 20 juni moest worden geconcludeerd dat er geen succesvol paar aanwezig was of er hooguit bij één paar, één jong was groot gekomen (BTS 0% tot maximaal 33,3%) (*Bron: mailberichten B de Jong*).

In deelgebied Achterbroek/ Benedenheul was de situatie sterk verschillend tussen beide delen. In Achterbroek verdwenen rond de verwachte uitkomstdatum nagenoeg alle gruttopen. In Benedenheul was een overwegend vroege start van het broeden vastgesteld. Tijdens de parentelling liepen hier al zes paren met jongen. Op basis van de afwezigheid van zowel de vogels uit Achterbroek, maar ook een sterke afname van het aantal paren in Benedenheul tijdens de kuikentelling kwam het BTS-resultaat hier erg laag uit. Toch was de indruk dat de resultaten positiever waren. Mogelijk heeft hier de vroege start mee gespeeld en waren grote/vliegvlugge kuikens al buiten het telgebied geraakt tijdens de parentelling.

Dat de grutto's een zeer gespreide start met broeden hadden in 2022 is ook bovenstaand al opgemerkt. Tijdens de kuikentelling werden hier eveneens aanwijzingen van gevonden, met 8,2% van de waarnemingen die betrekking hadden op nestindicatief gedrag (code 4). Deze vogels zijn meegenomen bij de interpretatie van 'succesvol' al is nog niet te beoordelen of er ook uitkomst en kuikenoverleving zal optreden en zal dit het BTS resultaat positief beïnvloeden. Eveneens 8,2% van de waarnemingen tijdens de kuikentellingen had betrekking op vogels die territoriaal gedrag vertoonde. Deze waarnemingen zijn niet meegerekend daar het als onwaarschijnlijk is beoordeeld dat hier nog succesvolle legfels en daarna vliegvlugge kuikens uit voort zullen komen.

Op basis van de ervaringen in de afgelopen jaren is voor 2022 besloten het BTS te bepalen door het aantal aanwezige paren eind april – begin mei te baseren op vogels met de code 2 tot en met 9. De optelling van het aantal paren met deze broedcode gedeeld door 100 betreft dan de deelfactor op het aantal paren dat tijdens de kuikentellingen wordt waargenomen met de codes 4 tot 9. In tabel 1 en de tabel in bijlage 1 is dit weergegeven met de groen gekleurde blokken. De rode blokken worden niet in de interpretatie mee genomen. De licht rode blokken zouden eventueel als variant kunnen worden meegenomen als variabele wat als maximum geldt. De analyse voor 2022 in de Krimpenerwaard geeft een gemiddelde BTS van 52,20%. Indien we voor de kuikentelling ook de paren met territoriaal gedrag meetellen dan komt het totaal gemiddelde BTS voor 2022 uit op 59%. Hiermee is er op gebiedsniveau onvoldoende reproductie opgetreden bij de grutto om een duurzame populatie in stand te houden. Wanneer we er van uit gaan dat van de vogels met legfels ook een deel niet succesvol wordt, zal het BTS kleiner worden dan genoemde percentages. Genoemde BTS resultaten moeten dan ook worden geïnterpreteerd als absoluut maximum resultaat.

Wanneer we dit op deelgebied niveau beoordelen dan zien we dat in drie deelgebieden het BTS groter is dan de benodigde 63% om de populatie in stand te houden. Eén deelgebied benaderd de minimale norm enigszins met een BTS van 59% en nog eens twee gebieden die een BTS van 50% behalen kunnen mogelijk met gerichte aanpassingen in de beheerpakketten en voldoende omvang aan zwaardere pakketten kansrijk zijn om na enkel jaren een voldoende hoog BTS te kunnen behalen.

Deelgebied Koolwijk zuid vormt een bijzondere situatie in 2022. In dit deelgebied zijn tot en met 2021 overwegend goede resultaten behaald. In 2022 bleef het BTS op slechts 28% steken. In dit gebied worden in het westelijk en middendeel al vele jaren goede resultaten met weidevogelbeheer gerealiseerd. In het oostelijke deel is een kleinere populatie aanwezig en is onduidelijkheid doordat meermaals paren met kuikens uit het aangrenzende NNN gebied Kadijk west op de hergroei binnen het ANLb gebied opgroeien waardoor het broedsucces moeilijk kan worden vastgesteld (zie ook *BTS rapportage 2021*).

In 2022 werd in dit deelgebied in het bijzonder in het middendeel van de polder een hoge tot zeer hoge predatiedruk van een groep zwarte kraaien vastgesteld, die het BTS als geheel voor deze polder sterk negatief heeft beïnvloed. In het westelijke deel lijken wederom redelijke tot goede resultaten te zijn behaald, maar bestaat enige onduidelijkheid tussen de parentelling en de resultaten van uit de weidevogel bescherming, die mogelijk voortkomen uit de periode van tellen i.r.t. elkaar.

deelgebieden	BTS resultaten 2022		
	2022		
	paar	alarm	BTS
pld Kadijk oost	31	22	71%
pld Bergambacht noord oost	16	7	44%
Kadijk-west agrarisch	4	4	100%
pld Vlist westzijde	22	13	59%
pld Kromme Geer zuid	6	3	50%
Schuwacht deelgeb. De Vos	6	3	50%
Beneden Haastrecht	2	3	inloop
pld Benedenkerk zuid	6	0	0%
Benedenberg zuid deelgeb. De Jong	28	18	64%
pld de Nesse noord (agrarisch)	4	1	25%
Zuidbroek noord deelgeb. Schep	3	1	33%
Koolwijk zuid	39	11	28%
Benedenheul nrd & Achterbroek zd	12	4	>30%
pld Krimpen aan de Lek west	3	0-1	0-33%
Totalen	182	90	
Gemiddeld BTS Krimpenerwaard			52,20%

Tabel 3. Samenvatting paren, paren met kuikens en BTS per geteld deelgebied

7]. Samenvattend

Broedseizoen 2022 had voor weidevogels een grillig verloop. Na een zachte winter en natte februari waren greppels en plasdrassen goed gevuld, maar het droge en warme voorjaar zorgde al snel voor opdrogende percelen. Voor de voorjaarsbewerkingen in de graslanden pakte dit gunstig uit vrijwel alle werkzaamheden konden voor het vestigen van de vogels worden uitgevoerd.

De vestiging van de steltlopersoorten onder de weidevogels begon relatief vroeg met rond half maart al op veel plaatsen grutto's op de polders. Ook Kieviten arriveerde vroeg en van deze soort werden vroege eerste legsels gevonden. Tureluurs daar en tegen leek zich juist wat later te vestigen dan gemiddeld.

Grutto's hadden een sterk gespreide start met broeden. Hoewel binnen deelgebieden een redelijk geclusterde start van de legsels werd opgemerkt, konden tussen deelgebieden de startdata sterk verschillen. Vanaf eind maart tot laatste decade mei werden startende vogels in de nestfase aangetroffen. Meerdere grutto's bleken ook na eerder legselverlies een tweede legsel te starten. Grutto's hebben in de Krimpenerwaard in 2022 een sterk verschillende kuikenreproductie gehad tussen deelgebieden.

De sterke spreiding in start met het broeden maken de interpretatie van de kuikentellingen lastig. Ook werd evenals in 2021 duidelijk dat de resultaten van de kuikentellingen sterk worden beperkt doordat er slechts één telweekend is. In het bijzonder in deelgebieden waar nog kleine kuikens van de grutto aanwezig waren tijdens de telling kunnen nog veel jongen verdwijnen.

Kieviten vertoonde eveneens een wat afwijkend beeld ten opzichte van vorige jaren. Na de vroege start kregen veel legsels en kleine kuikens te maken met de koude nachten van begin tot half april, terwijl de droogte die vanaf eind maart een aanvang nam het foerageren voor de ouder vogels lastig maakte. Veel Kieviten verloren dan ook al vroeg nest of kuikens. In tegenstelling tot andere jaren werden echter aanzienlijk minder vervollegsels geproduceerd. Hoewel Kieviten die hun broedlocatie in de nabijheid van plasdrassen hadden gekozen betere resultaten lieten zien was het over de hele lijn een slecht broedseizoen voor de Kievit.

Van de tureluur, die een late broedstart had mogelijk veroorzaakt door de droge omstandigheden, werden veel paren met kuikens waargenomen tegen eind mei. De vogels verbleven graag rond de plasdrassen waar soms meerdere paren gelijktijdig met jongen werden waargenomen.

Het percentage succesvolle paren van de grutto voor het totaal van de Krimpenerwaard op basis van de BTS systematiek was ook in 2022 onvoldoende om de populatie op peil te houden. Op basis van de interpretatie komt dit uit op maximaal 52%. Er zijn echter grote verschillen op te merken tussen de verschillende deelgebieden en mee getelde paren met late legsels kunnen tot een (te) positief percentage leiden.

Grotere deelgebieden met een goede beheermozaïek en relatie veel zwaar beheer scoorde een goed uitkomst resultaat wat boven de als 'voldoende' beoordeelde 63% lag. Anderzijds waren er gebieden waar het broedsucces geheel ontbrak. In het merendeel van de deelgebieden betrof dit relatief kleine oppervlakte en/of delen met een beperkt aandeel zwaardere pakketten. Een aantal deelgebieden scoren een BTS wat rond of boven de 50% ligt. Onvoldoende voor jongen aanwas om de populatie op peil te houden, maar wel gebieden die mogelijk met extra aandacht voor de beheermozaïek en een aanvulling van zwaardere pakketten als plasdras, uitgesteld maaien en extensief weiden potentie hebben om als weidevogelgebied verder te ontwikkelen.

8]. Evaluatiepunten vier jaar gestandaardiseerd BTS tellen in de Krimpenerwaard

Aan het eind van de eerste beheerplan periode is het goed om een aantal aspecten, bevindingen en aanbevelingen te formuleren die meegenomen kunnen worden in de aankomende periode en ingebracht kunnen worden om tot een meer uniforme aanpak te raken. Deze zijn onderstaand puntsgewijs weergegeven.

- Gebiedselectie en begrenzing dient in overleg tussen het Agrarisch Collectief en de weidevogelcoördinatoren tot stand te komen en vanuit vergelijkbaarheid tussen jaren daarna zoveel als mogelijk te worden gecontinueerd. Momenteel is van sommige gebieden onvoldoende bekend over de exacte begrenzing en looproutes van de getelde gebieden.
- Jaarlijks wordt van uit Landschapsbeheer Nederland en Boeren natuur een richtdatum/periode bepaald op basis van weeromstandigheden, vestigingsverloop van de grutto en geregistreerde eerste eileg. Om tot landelijke richtdata te komen heeft de geadviseerde telperiode steeds een zeer ruime marge. Op basis van waarnemingen uit de lokale weidevogel bescherming wordt de telperiode teruggebracht tot één weekend, met een maximale uitloop van enkele dagen voor of na dit weekend. Dit maakt dat de te tellen oppervlakte door één persoon beperkt blijft te meer als de tellingen bij voorkeur in de vroege ochtend (zonsopkomst tot circa 11.00 uur) plaatsvinden, wanneer de vogels de grootste activiteit vertonen.
- Het regelmatig samenvallen van het telweekend (eind april/begin mei voor de parentelling en eind mei/begin juni voor de kuikentelling) met vrije dagen als Pasen en Pinksteren, maakt de inzet van voldoende vrijwilligers soms moeilijker inpasbaar.
- Een ander belangrijk onderdeel betreft het op de juiste wijze, en tussen verschillende tellers uniform, beoordelen van het gedrag van vogels en het toekennen van de broedcodering. In het bijzonder betreft dit in april het territoriale gedrag. Een vogel moet daadwerkelijk binding hebben met het telgebied om als territoriaal te worden genoteerd. Een lastige situatie hierbij is bijvoorbeeld de zogenaamde 'hoge balts' van de grutto waarbij luid roepend hoog in de lucht een groot gebied wordt bestreken dat regelmatig het telgebied overstijgt. Door voldoende tijd aan deze vogels te besteden kan meestal worden vastgesteld waar de vogel neerdaalt en zijn positie daarmee prijs geeft.
- Ook de toepassing van de 'lagere codes' vormt soms een aandachtspunt. Zo is gebleken dat sommige tellers 'code 1' (solitair in broedgebied) vogels niet noteren, terwijl de interpretatie van 'code 2' vogels (paar in broedgebied) verschillend wordt uitgelegd. Omdat zorgvuldiger bepalen van de broedcode in sommige gebieden tot een noodzakelijke vergroting van de tijdbesteding kan leiden ten opzichte van de tot op heden gehanteerde werkwijze, wordt geadviseerd om bij de paren- en kuikentellingen uitsluitend op de vier algemene steltlopersoorten te focussen in april en in mei de nadruk op de grutto te richten. Indien dit tot deelgebieden leidt die te groot zijn om binnen de geadviseerde omlooptijd (maximaal één dagdeel) te tellen zal het gebied moeten worden gesplitst, waarbij gelijktijdig en onder afstemming in de beide deelgebieden wordt geteld.

Overigens zijn de laatst genoemde opmerkingen in 2022 grotendeels ondervangen door met een kleinere telgroep te werken.

Adviezen n.a.v. evaluatie

- Basisgegevens als *datum – tijd - & tijdsduur - looproute - waarnemer en weeromstandigheden* dienen steeds compleet te worden toegevoegd aan de telresultaten. Hier zou meer ruimte voor moeten komen in de boerenlandvogel monitor.
- Looproutes zijn nog onvoldoende integraal vastgelegd en opgeslagen bij het collectief. Naast dat dit tot lastig overnemen van de telling en verschillen in telgebied bij vervanging van de vaste teller kan leiden kunnen hierdoor waarneemafstanden en resultaten extra worden beïnvloed. Het lijkt aan te bevelen om voor de nieuwe periode van zes jaar telgebied begrenzingen en looproutes vast te leggen van uit het ACK in plaats van aan de tellers over te laten.
- Bij de interpretatie van de tellingen zijn tijdens de parentelling waarnemingen met code één (solitaire vogels) niet mee genomen en code twee vogels (paren zonder enig territoriaal of broedgedrag) als twijfelachtig geïnterpreteerd. Mogelijk draagt dit bij aan te hoog geïnterpreteerde BTS resultaten in sommige jaren. Navraag bij andere BTS tellers leert dat hier verspreid in het land verschillend mee wordt omgegaan. In enkele andere gebieden gaat men er van uit dat alle aanwezige grutto's eind april bij de parentelling tot de vaste broedpopulatie behoren ongeacht of ze ook territoriaal of broedgedrag vertonen. Weer andere nemen de paren (code 2) wel mee en de individuen (code 1) niet. Geadviseerd wordt deze systematiek over te nemen. Daarnaast is een landelijke richtlijn hierin gewenst.
- De interpretatie voor het toekennen van code 11 en code 12 vogels tijdens de kuikentelling wordt door tellers verschillend gebruikt. In het merendeel van de gevallen blijken deze codes voor het noteren van vogels in groepsverband te worden toegepast. Het verdient aanbeveling hierover vaste afspraken te maken. Overigens wordt het als waardevol beoordeeld indien groepen vogels kunnen worden geregistreerd, waarbij tevens de mogelijkheid wenselijk is om de verhouding adult en eerstejaars vogels in deze groepen vast te leggen.

- ✎ De invoer systematiek van de boerenlandvogelmonitor wordt door meerdere tellers als minder plezierig en omslachtig ervaren. Daarnaast is er onvoldoende ruimte om aanvullende aspecten toe te voegen of moet hiervoor geschakeld worden tussen de verschillende invoer modules. Het lijkt wenselijk om nu het einde van de eerste periode van zes jaar is bereikt, met boerennatuur / de landschappen in overleg te treden om tot aanpassingen aan de invoer module te komen. Mogelijk kan in samenwerking meer geschakeld worden met de SOVON invoer van BMP of MAS projecten.
- ✎ Binnen de Krimpenerwaard is de gebiedsbegrenzing voor BTS telgebieden geleidelijk ontstaan op basis van de kerngebieden van de weidevogels en de locaties met afgesloten overeenkomsten. In veel gevallen is de begrenzing over gelaten aan de interpretatie van de lokale teller. Hierdoor zijn op verschillende locaties niet logisch begrensde gebieden ontstaan en ontstaat minder zicht op het uitlopen van kuikens uit de gebieden of zijn de gegevens moeilijker te interpreteren. Het lijkt wenselijk de gebiedsbegrenzings te herzien en vast te leggen vanuit het agrarisch collectief. Als basis hiervoor lijkt de eind jaren negentig opgestelde indeling in telgebieden van de Krimpenerwaard door de toenmalige coördinatoren/betrokkenen bij Agrarisch Natuur Vereniging Weidehof, Natuur en vogelwerkgroep, WBE-Krimpenerwaard, Zuid-Hollands Landschap, SOVON en provincie Zuid-Holland een kansrijke basis te vormen. Het resultaat van deze indeling en een korte toelichting hierop is opgenomen als bijlage 2.
- ✎ Zowel in 2022 als in voorgaande jaren is door meerdere waarnemers en op verschillende plaatsen het vermoeden ontstaan dat inloop van gruttoparen met kuikens vanuit NNN gebied naar hergroei en beweide percelen in ANL gebied optreedt. Door het ontbreken van BTS resultaten uit de NNN gebieden is hier echter te weinig detail informatie over. Het is wenselijk om in gezamenlijk overleg tot separate BTS tellingen binnen de NNN gebieden met een weidevogelstelling te komen, zodat op basis van kennis over het gebiedsgebruik van grutto's (weidevogels) het ANLb en SNL beheer elkaar meer kunnen gaan versterken. Hiervoor is ook een hernieuwde afweging binnen de lokale terreinbeheerder noodzakelijk m.b.t. het weren van inventariseerders in de weidevogelgebieden, waardoor de waarneemafstanden te groot worden om gestandaardiseerd te tellen en representatieve aantallen te verkrijgen.
- ✎ Uit waarnemingen in 2021 en 2022 komt een beeld naar voren dat er na de BTS telling nog (veel) kuikenverlies kan optreden. Deze informatie is echter slechts van enkele kleine deelgebieden beschikbaar en lijkt tussen jaren te verschillen. Dit werd o.a. door vrijwel dagelijkse tellingen in zowel 2021 als 2022 in polder Krimpen aan de Lek vastgesteld (*waarnemingen B. de Jong*). In de polders ten oosten van Bergambacht werd dit in 2021 eveneens verondersteld (*Terlouw R.J.S., 2021/BTG.RAPP.2021/79*), maar kwamen de paren die tijdens de kuikentelling aanwezig waren in 2022 overwegend wel tot vliegvlug (*mond.med. M. Oudenes*). Momenteel zijn er te weinig gegevens beschikbaar om kuikenverlies na de telling eind mei/ begin juni goed te kunnen beoordelen. Het lijkt te overwegen het onderdeel kuikentellingen uit de BTS in het vervolg op twee in plaats van één moment uit te voeren. Lastig hierbij is de beschikbare menskracht en de toenemende tijdbesteding / kosten.

9]. Literatuur en bronnen

Literatuur:

- Beek, J.G. van & BIJ12-schrijfgroep, 2014; Bijlagen deel 1: bij Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000 / PAS Boeren natuur, 2017; Protocol beheer monitoring weidevogels (versie maart 2017)
Uitgave: Boeren natuur – Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer
- Bruinzeel L.W. & A.G.M. Schotman, 2011; Onderbouwing verstoringsafstanden werkplan weidevogels in Fryslan; provincie Friesland.
- Buisman D. & R.J.S. Terlouw, 1969 - 2022; Dagelijkse natuuregistraties Krimpenerwaard;
Archief Bui-TeGewoon | groenprojecten
- Buisman D. & R.J.S. Terlouw, 2014; Weidevogels in de Krimpenerwaard, weten we hoe het er voor staat?
Waardvogel december 2014
- Bui-TeGewoon | groenprojecten, 2019; Startmemo t.b.v. kick-off paren en kuikentellingen Krimpenerwaard 2019.
BTG-MEMO 20190411
- Bui-TeGewoon | groenprojecten, 2021; Startmemo t.b.v. paren en kuikentellingen in de Krimpenerwaard 2021.
BTG-MEMO 20210403
- Dijk A. van en A. Boele, 2005; Handleiding Broedvogel monitoring project
SOVON, Nijmegen
- Grashoff/Leenders 2015; Motie Grashoff-Leenders over het plan van aanpak weidevogels.
Parlementaire monitor, december 2015
- Groen F.M. van, 2018; Weidevogels in Zuid-Holland 2018;
G&G-rapport 2018-99
- Groen F.M. van, 2020; Weidevogels in Zuid-Holland 2020;
G&G-rapport 2020-104
- Melman, D., et al 2014; Kerngebieden voor weidevogels in Zuid-Holland;
Wageningen Environmental research en Sovon juni 2017
- Melman D., & H. Sierdsema, 2017; Weidevogelscenario's
- NVWK-redactie, 2021; Weidevogelverslag 2021
Uitgave Natuur en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard
- Schotman, A.G.M, Th. C. P. Melman, J. Ringrose, H.A. M. Meeuwssen, B van Meulebrouk & W. Nieuwenhuizen, 2017;
Beoordelingssysteem voor weidevogelgebieden "Beheer op Maat". Wageningen Environmental Research, 2017
- Sovon en CBS, 2021; Indexen broedvogels
Netwerk Ecologische Monitoring via www.sovon.nl
- Terlouw R.J.S., 2014; Broedvogelinventarisatie NNN gebieden Krimpenerwaard.
Bui-TeGewoon | groenprojecten BTG.RAPP.2014-11
- Terlouw R.J.S., 2014; Kanskaart weidevogelgebieden Krimpenerwaard;
Memo t.b.v. van weidevogelgroep Krimpenerwaard 2014
- Terlouw R.J.S., 2018; Memo protocol voor kuikentellingen
Memo BTG-20180515
- Terlouw R.J.S., 2018; Weidevogelbeheer bij Collectief Krimpenerwaard 2018, actueel overzicht en visie op de toekomst
Bui-TeGewoon | groenprojecten rapport 2018/47
- Terlouw R.J.S., 2018; Predatiepreventie en –beheerplan Agrarisch Collectief Krimpenerwaard
Bui-TeGewoon | groenprojecten rapport 2018/58
- Terlouw R.J.S., 2019; Nulmeting pilot weidevogelbeheer op percelen in provinciaal eigendom Bergambacht noordoost
Bui-TeGewoon | groenprojecten rapport 2019/39
- Terlouw R.J.S., 2019; Nulmeting weidevogels en weidevogelhabitat oostelijk Vlist-2019.
Bui-TeGewoon | groenprojecten rapport 2019/47
- Terlouw R.J.S., 2020; Broedpaar & gezinnen tellingen grutto bij Agrarisch Collectief Krimpenerwaard 2020.
Bui-TeGewoon | groenprojecten rapport 2020/50.
- Terlouw R.J.S., 2021; Kartering slobeend in polderdelen Koolwijk-zuid en Kadijk west agrarisch
Bui-TeGewoon | groenprojecten rapport 2021/53
- Terlouw R.J.S., 2021; Onderzoek weidevogels en weidevogelhabitat familie Mulder te Vlist.
Bui-TeGewoon | groenprojecten rapport 2021/76
- Terlouw R.J.S., 2022; Paren en kuikentellingen bij ACK 2021
Bui-TeGewoon | groenprojecten rapport 2021/79
- Terlouw R.J.S., 2022; Weidevogelbeheer in Achterbroek zuid en Benedenheul noord 2022
Bui-TeGewoon | groenprojecten rapport 2022/43

Geraadpleegde websites:

www.boerenlandvogelsnederland.nl
www.boerenbunder.nl
www.landschapnoordholland.nl
www.googleearth.nl
www.groenehartvertellingen.nl
www.kenniscentrumweidevogels.nl
www.opentopo.nl
www.pdokviewer.nl
www.waarneming.nl

Mondelinge informatie bronnen:

B. de Jong
Mariëlle Oudenes
Diverse deelnemende agrariërs aan weidevogelbeheer
M. Kuiper

BIJLAGEN

Bijlage 1. Resultaten BTS tellingen 2022 per deelgebied met detail informatie.

Agrarisch Collectief Krimpenerwaard

totaal overzicht paren- en kuikentellingen 2022

Kadijk oost ZH1931AI [kadijk oost]			Bergambacht noordoost ZH1931AI [oost Bergvliet]			Kadijk-west agrarisch ZH1931AB ged.			pld Vlist westzijde ZH 623AM			pld Kromme Geer zuid ZH1931AQ		
30-4-2022	code	28-5-2022	30-4-2022	code	28-5-2022	29-4-2022	code	28-5-2022	29-4-2022	code	28-5-2022	30-4-2022	code	31-5-2022
paren / terr.		paren / kuikens	paren / terr.		paren / kuikens	paren / terr.		paren / kuikens	paren / terr.		paren / kuikens	paren/terr.		paren / kuikens
0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0
2	2	0	1	2	1	1	2	0	2	2	1	2	2	2
8	3	0	4	3	0	2	3	0	0	3	0	3	3	1
15	4	4	9	4	1	1	4	0	18	4	1	1	4	3
4	5	0	0	5	1	0	5	0	1	5	0	0	5	0
1	6	16	2	6	5	0	6	3	1	6	12	0	6	0
0	7	2	0	7	0	0	7	1	0	7	0	0	7	0
1	8	0	0	8	0	0	8	0	0	8	0	0	8	0
0	9	0	0	9	0	0	9	0	0	9	0	0	9	0
0	10	1	0	10	0	0	10	0	0	10	0	0	10	0
0	11	0	0	11	0	0	11	0	0	11	0	0	11	0
0	12	5	0	12	6	0	12	0	0	12	0	0	12	0
31	tot	28	16	tot	14	4	tot	4	23	tot	14	6	tot	6
31	int	22	16	int	7	4	int	4	22	int	13	6	int	3 ^{2]}
BTS 71%			BTS 44%			BTS 100%			BTS 59%			BTS 50%		
fout marge 95%			fout marge 85%			fout marge 0%			fout marge 5%			fout marge 33%		
pld Schuwacht (de Vos) ZH643AE			Beneden Haastrecht ZH623AB			pld Benedenkerk zuid ZH1931 AO			PLd Benedenberg zuid ZH1931AC			pld de Nesse noord (agr) ZH644 AD		
30-4-2022	code	28-5-2022	28-4-2022	code	31-5-2022	29-4-2022	code	30-5-2022	28-4-2022	code	28-5-2022	28-4-2022	code	28-5-2022
paren / terr.		paren / kuikens	paren / terr.		paren / kuikens	paren / terr.		paren / kuikens	paren / terr.		paren / kuikens	paren / terr.		paren / kuikens
0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1	1
0	2	0	1	2	0	3	2	4	0	2	0	1	2	2
6	3	0	1	3	1	3	3	0	9	3	0	1	3	0
0	4	0	0	4	0	0	4	0	13	4	0	2	4	0
0	5	0	0	5	0	0	5	0	5	5	0	0	5	0
0	6	3	0	6	3 ^{1]}	0	6	0	1	6	18	0	6	1
0	7	0	0	7	0	0	7	0	0	7	0	0	7	0
0	8	0	0	8	0	0	8	0	0	8	0	0	8	0
0	9	0	0	9	0	0	9	0	0	9	0	0	9	0
0	10	0	0	10	0	0	10	0	0	10	0	0	10	0
0	11	0	0	11	0	0	11	0	0	11	0	0	11	0
0	12	0	0	12	0	0	12	0	0	12	7	0	12	0
6	tot	3	2	tot	5	6	tot	4	28	tot	25	4	tot	4
6	int	3	2	int	3	6	int	0	28	int	18	4	int	1
BTS 50%			BTS > 80%			BTS 0%			BTS 64%			BTS 25%		
fout marge 0%			fout marge 30%			fout marge ?			fout marge 90%			fout marge 50%		
Koolwijk zuid ZH1931AO			Zuidbroek nrd (Scheep) ZH1931AB ged.			Bendenheul nrd & Achterbroek zrd ZH & ZH1931AA			pld Krimpen ad Lek ZH643AD					
27-4-2022	code	29-5-2022	26-4-2022	code	28-5-2022	3-5-2022		14-6-2022	1-5-2022	code	26-5-2022	6-6-2022		22-6-2022 ^{4]}
paren / terr.		paren / kuikens	paren / terr.		paren / kuikens	paren/terr		paren / kuikens	paren / terr.		paren / kuikens	paren / kuikens		paren kuikens
2	1	4	0	1	0	3	1	0	0	1	0	0	0	0
11	2	5	1	2	0	1	2	1	0	2	0	0	0	0
19	3	8	1	3	0	3	3	1	1	3	1 ^{3]}	0	0	0
7	4	1	0	4	0	0	4	0	0	4	0	0	0	0
2	5	1	1	5	0	1	5	0	2	5	0	0	0	0
0	6	9	0	6	1	6	6	3	0	6	0	2	0	0
0	7	0	0	7	0	0	7	0	0	7	0	0	0	0
0	8	0	0	8	0	1	8	0	0	8	2	0	(1) ?	0
0	9	0	0	9	0	0	9	0	0	9	0	1	0	0
0	10	0	0	10	0	0	10	0	0	10	0	0	0	0
0	11	0	0	11	0	0	11	0	0	11	0	0	0	0
0	12	0	0	12	0	0	12	0	0	12	0	0	0	0
41	tot	28	3	tot	1	15	tot	5	3	tot	3	2		1
39	int	11	3	int	1	12	int	4	3	int	3	2		1
BTS 28%			BTS 33%			BTS <30%			BTS 100%			66% 0 - 33%		
fout marge 25%			fout marge 10%			foutmarge 20%			fout marge 0%			0% 33%		

NOTE

1]

Tijdens de kuikentelling van 31 mei werden 2 pr met kuikens vastgesteld in de zuidoosthoek van het telgebied waar eerder geen territoriale vogels aanwezig waren. Op basis van de territoria in de aangrenzende vml Bergambachtse boezem wordt inloop vanuit dit gebied verondersteld. De percelen waarop de paren met kuikens werden vastgesteld hebben een beheer met uitgesteld maaien vanuit zelfrealisatie NNN door familie Boer.

2]

De 3 paren met kuikens die op 31 mei aanwezig waren op een perceel met hergroei direct grenzend aan NNN Oudeland NO betreft waarschijnlijk inloop. NNN Oudeland NO heeft meerdere territoria grutto. Er was vrijwel geen beloopbaar kuikenland beschikbaar binnen dit NNN gebied eind mei. Op de meer centraal in dit gebied waargenomen 3 territoriale paren teind april werd slechts 1 paar met territoriaal gedrag gezien op 31 mei. Hier is de uitkomst dus maximaal 33,3%.

3]

Mogelijk is één eerder nest verloren gegaan en betreft dit een 2e leg of nieuwe vestiging (bron: B. de Jong in mail).

4]

Door een onvoorziene maaiactie op 20/6 waren de paren de volledige dekking kwijt en zijn de kuikens niet vliegvlug geworden of is misschien één paar met één kuiken het gebied lopend verlaten al dat is ook dit niet zeker. Broedsucces wat op 26 mei nog op 100% bepaald, een kleine maand later blijkt er weinig tot niets van over (bron: B. de Jong in mail).

Bijlage 2: Telgebied indeling Krimpenerwaard zoals door gezamenlijke organisaties vastgesteld in 1998

In 1998 is door een groot aantal partijen betrokken bij natuurbeleid, onderzoek en inventarisaties in de Krimpenerwaard een gezamenlijke kaart met gebiedsindeling opgesteld. In deze kaart is rekening gehouden met de status van gebieden als bebouwde kom, ANL-gebied, NNN begrenzingsen, op dat moment begrensde BMP-plots, wintervogelgebieden en de gebiedsindeling gehanteerd door de WBE Krimpenerwaard bij haar jaarlijkse tellingen (Beckers A, Groen Th., Loon, J. van, Terlouw R.J.S. & Vries M. de., 1998).

Er is bewust gekozen hierbij zoveel mogelijk aan te sluiten op bestaande infrastructuur en de gebieden relatief klein te houden, zodat nieuwe telgebieden niet te groot zouden worden voor nieuw te ontwikkelen en mogelijk intensievere inventarisaties en onderdelen. Omdat sommige reeds begrensde telgebieden als bijvoorbeeld BMP-plots en wintervogelgebieden groter waren dan deze indeling is de nieuwe indeling zo gekozen dat de begrenzing hierop aansluit wanneer meerdere nieuw begrensde deelgebieden bij elkaar worden opgeteld. Dit is bij voorbeeld het geval voor wintervogelgebied Veerstalblok wat bestaat uit deelgebieden 32 t/m 35. Anderzijds zijn er in een later stadium (2001) sub-telgebieden onderscheiden binnen een groter geheel wat bijvoorbeeld het geval is voor kleine recreatiegebieden als Lekweide (13a) en eendenkooien als Bakkerswaal (3a), Boezemlanden, als Kattendijksblokboezem (23b), het bospark van Haastrecht (H-a) en Heemtuin Krimpen (Kij-a).

Als gevolg van verloop van medewerkers, coördinatoren en bestuursleden bij de verschillende destijds samenwerkende partijen is deze gebiedsindeling momenteel in vergetelheid geraakt en wordt nog maar door een enkeling gehanteerd. Het zou goed zijn de gezamenlijk gebiedsindeling af te stoffen (uitbreiding van kernen, toevoegen recreatiegebieden en buitendijkse gebieden) of opnieuw te begrenzen om tot een goede afstemming en mogelijkheid tot gegevens uitwisseling en vergelijkbaarheid te kunnen komen.

